

Frederic Chopin

Chopin la vârsta de 19 ani concertează în fața unui auditoriu distins din salonul berlinez al prințului Antoni Razdziwiłł – și el un talentat violoncelist, chitarist și compozitor – care s-a împrietenit cu Chopin și l-a ajutat în cariera sa.

Archiv für Kunst und Geschichte

Având un suflet sensibil și nobil Frederic Chopin a fost un artist romantic tipic; compozițiile sale cu o tonalitate personală au avut un efect determinant aproape o jumătate de secol asupra stilului interpretativ al concertelor de pian, acestea fiind preferate și azi în programele de concerte.

Malmanson/Lauros-Giraudon

Când auzim de Chopin de regulă ne vine în minte un singur instrument muzical: pianul. Cu toate că niciodată nu i-a plăcut să dea concerte, apărând doar de 30 de ori în fața publicului, ca pianist era mai bun decât mulți virtuozii ai secolului al XIX-lea. A contribuit foarte mult la schimbarea muzicii pentru pian. Prietenul său Robert Schumann caracteriza compozițiile cu stil novator ale lui Chopin drept "lovituri de tun ascunse într-un buchet de flori".

Copilăria din Polonia

Tatăl lui Frederic a părăsit Franța încă în tinerețe și s-a stabilit în Polonia, unde a cunoscut-o pe Justyna Krzyżanowska, cu care s-a căsătorit în 1806. Viitorul compozitor s-a născut în Żelazowa Wola, un sat mazovian lângă Varșovia. După registrul stării civile din biserica satului, s-a născut la data de 22 februarie 1810, dar după afirmația mamei sale a văzut lumina zilei doar în 1 martie. A avut trei surori – Ludwika, Izabela și Emilia – cu care și-a petrecut copilăria fericită.

Frederic a fost un copil minune. Desena caricaturi, scria poezii – și fără o pregătire formală – cânta la 4 mâini la pian cu sora sa, Ludwika. La vârsta de 6 ani a luat primele lecții de pian de la un profesor local, care i-a făcut cunoscut repertoriul clasic german, mai ales compozițiile lui Johann Sebastian Bach. Improviză cu plăcere, iar la vârsta de 7 ani, în 1817, a realizat prima compoziție, o poloneză. Tânărul compozitor a fost desemnat cu

Pe vremea lui Chopin, Varșovia avea o sută de mii de locuitori, și era centrul cultural al țării împărțite între puterile străine.

mândrie de presa poloneză drept un geniu. Vestea s-a răspândit cu repeziciune printre melomani și a fost copleșit cu invitații de a concerta în fața publicului. Debutul său concertistic a avut loc la vârsta de 8 ani.

De la vârsta de 11 ani Frederic a învățat compoziția la Conservatorul din Varșovia, nou înființat. La vârsta de 15 ani i-a apărut *Rondou în do-minor* opus 1 compus pentru pian. Studiile mai aprofundate le-a început cu un an mai târziu, în 1826, sub conducerea profesorului J. Elsner. În acest timp – ca de altfel în toată viața lui – a fost un participant pasionat la seratele muzicale, concerte și spectacole de operă. Varșovia însă nu făcea parte din centrele muzicale europene importante. În scurt timp Chopin a simțit nevoia de a pleca în străinătate pentru a dezvolta, îmbogăți și aprofunda capacitățile sale muzicale.

În 1829 tânărul artist dădea concerte la Viena și avea un succes răsunător. Pe vienezii i-a uluit noutatea muzicii sale. S-a întors în Varșovia, dar cu intenția fermă de a realiza o carieră internațională.

Nu s-a lăsat nici de activitatea compozițională – în această perioadă s-au născut două concerte pentru pian și orchestră, și o variațiune pe aria *La ci darem da mano* din opera *Don Giovanni* de Mozart. Chopin a compus concertele pentru a-și etala calitățile de orchestrator. Aceste opere au contribuit și la îmbogățirea tehnicii sale interpretative pianistice. Muzica lui Chopin, pe lângă virtuozitatea sa, poartă și un mesaj profund contrar altor compozitori care scriau doar pentru etalarea virtuozității instrumentale. Digația, utilizarea pedalelor și ritmul au făcut tonalitatea pianului mai colorată, i-au mărit

Photo Harlingue-Vollet

🕒 **Părinții** compozitorului, Justyna și Nicolas s-au căsătorit în 1806. S-au stabilit în Żelazowa Wola (vezi mai jos) lângă Varșovia și după patru ani de la căsătoria lor s-a născut Frederic. A avut trei surori – Ludwika, Izabela și Emilia

“suflet” polonez specific și cele mai vesele piese muzicale au o notă de melancolie.

Chopin a petrecut opt luni în Viena și a susținut numai două concerte. Din Viena a pornit spre Paris, capitala artistică europeană a timpului. Pe acest drum a aflat că rușii reprimaseră într-un mod sângeros rășcoala poloneză din noiembrie. La aflarea acestei vești, într-o dispoziție disperată s-a născut studiul *Cântec Revoluționar*. Conform unelor surse tânărul compozitor era în legătură cu mișcarea revoluționară, având ca țel eliberarea Poloniei de sub jugul țarist.

Anii petrecuți la Paris

Chopin a sosit la Paris în 1831. Capitala franceză i-a devenit a doua patrie, dar compo-

expresivitatea. Stilul interpretativ introdus de compozitorul polonez a devenit determinant în cadrul artiștilor instrumentiști în următoarea jumătate de secol.

Talentul muzical ieșit din comun al lui Chopin a devansat epoca sa. Contemporanii săi apreciau rafinamentul și nuanța compozițiilor sale, dar nu au remarcat faptul că limbajul muzical al lui Chopin era absolut nou și în întregime polonez.

În Paris prin Viena

În 2 noiembrie 1830, la vârsta de 20 de ani, a părăsit Polonia. Luându-și rămas bun de Varșovia, și parcă presimțind că nu se va mai întoarce niciodată în țară, a luat cu el un pumn de pământ natal într-un vas de argint.

Cu toate că și-a petrecut numai copilăria și tinerețea timpurie în Polonia, toate compozițiile sale ulterioare sunt pătrunse de un

Barnabys Picture Library

Trustees of Tate Gallery, London

zitorul nu era fericit. În această perioadă trăiau foarte mulți emigranți polonezi la Paris. În anturajul lor Chopin a intrat în cercul oamenilor bogați și influenți. În schimb el a rămas sărac. În prima perioadă își asigura subzistența din lecții de pian – serviciile sale fiind solicitate mai mult de polonezi. Însă după ce a concertat la o serată muzicală a bogatei familii Rothschild a devenit cel mai căutat profesor de pian din Paris. Pentru câte o lecție de pian elevii trebuiau să plătească sume considerabile, și în scurt timp Chopin n-a mai dus lipsuri. În scrisorile din această perioadă adresate familiei sale se laudă cu faptul că înaintea lui s-au deschis cele mai renumite saloane, unde se bucură de anturajul aristocraților, al miniștrilor și al deputaților.

În această perioadă Parisul era centrul cultural și intelectual al Europei. Dintre prozatori trăiau aici Honore de Balzac, Victor Hugo, Stendhal, George Sand; dintre poeți Alfred de Musset, Alfred Victor de Vigny și Heinrich Heine; dintre compozitori Hector Berlioz, Felix Mendelssohn și Giacomo Rossini și foarte mulți pictori în frunte cu Eugene Delacroix.

Dar talentul nu era suficient pentru ca cineva să devină renumit în Paris. Neapărat trebuia să participe în viața de societate, care în vremea respectivă se concentra în saloane. Aici, la diferitele întruniri se dădeau deseori și concerte pentru un public cu număr redus dar

🕒 **Copilul minune Frederic își distrează prietenii cântând cu multă maturitate la pian.**

foarte select. Notabilitățile bogate își permiteau ca saloanele lor să devină adevărate săli de concert. De exemplu fabricantul de pian, Pleyel a construit în sala sa de oaspeți o scenă înconjurată de perdele groase de catifea. Și Chopin a dat multe concerte pentru elita societății pariziene. Ca atare era înconjurat de personalități de seamă. A fost favoritul răsfățat al saloanelor aristocrației, și totuși nimeni nu a ghicit în el omul care suferea enorm din cauza sorții nemiloase a patriei sale.

Cu toate loviturile istorice suferite de patria sa, nu și-a întrerupt activitatea componistică; în această perioadă a elaborat mai multe compoziții solistice pentru pian. Însă cariera sa ca maestru interpretativ nu a avut o evoluție plină de succese. Nici temperamentul și nici starea sănătății lui Chopin nu erau potrivite pentru a duce viața plină de surmenaj a virtuozilor care dau concert după concert. În stilul său interpretativ intensitatea sunetelor nu era suficient de mare pentru a umple complet o sală mare de concert. În plus, înaintea fiecărui concert avea un trac uriaș.

Marea parte a maturității Chopin a petrecut-o la Paris, făcând numai ocazional deplasări mai mici sau mai mari. În 1835 a vizitat Dresda, unde s-a îndrăgostit de tânăra de 16 ani, Maria Wodzinska, cu care a vrut să se căsătorească. Dar părinții Mariei s-au împotrivit acestui mariaj, și astfel idila s-a terminat repede. Tot în același an, prin intermediul unui compozitor romantic german, mai tânăr cu un an, Mendelssohn, l-a cunoscut pe Robert Schumann, un alt compozitor german de aceeași vârstă, ale cărui elogii au contribuit la răspândirea numelui său în toată Germania. Variațiunile sale compuse pe tema ariei *La ci darem* au fost salutate de compozitorul german cu următoarele cuvinte: "Domnilor, jos pălăria. Iată un geniu".

Muzica lui Chopin

Chopin și prietenul său mai în vârstă cu un an, carismaticul compozitor maghiar Franz Liszt, erau personalități determinante printre pianistii epocii lor. Legătura lor n-a fost fără probleme, deoarece aveau rapoarte diferite față de muzică. Concepția lui Chopin era mai clasică și mai disciplinată: pe pianul său

▶ În 1842 Chopin se mută într-un apartament dintr-o casă de pe Place d'Orleans; în imagine se vede camera de oaspeți a acestui apartament. În timpul verii perechea de îndrăgostiți se muta la țară. În pauzele activității componistice Chopin își petrecea timpul în compania scriitoarei și a copiilor acesteia.

întotdeauna stătea un metronom și făcea excese de furie dacă vreunul din discipoli nu respecta măsura. Stilul interpretativ al lui Liszt era plin de bravadă, îi plăcea să-și etaleze calitățile, era predispus să "corecteze" compozițiile altora în timpul interpretării. După o anecdotă a timpului, la un concert, Liszt interpretând o nocturnă de Chopin, a "îmbogățit-o" cu toate înfloriturile muzicale posibile. Acest lucru l-a enervat la culme pe Chopin care l-a "sfătuit" pe Liszt ca, ori să cânte cum este scris ori să nu cânte deloc.

Cu toată factura "clasică" a lui Chopin, și el încerca să facă muzica mai variată. Utiliza adesea așa-zisa tehnică rubato, care constă dintr-o abatere fină de ritm – încetinind anumite măsuri și accelerând altele – astfel încât timpul de bază a piesei muzicale nu se schimbă. În interpretarea compozițiilor sale Chopin își permitea o anumită libertate – aceeași compoziție nu era niciodată interpretată la fel. Acesta era și o consecință a spontaneității

muzicii sale, compozițiile lui luând deseori naștere din improvizatii. Cu toate acestea Chopin compunea încet și atent. Față de improvizatiile sale fluente activitatea componistică era un proces oboseitor, în timpul căruia autorul își schimba câte o frază de nenumărate ori. Un martor a povestit că dacă era nemulțumit de rezultatele muncii sale, se enerva la culme și se comporta ca un nebun.

Chopin a compus aproape numai piese pentru pian (are două concerte pentru pian și orchestră cu instrumentație făcută de el: concertele pentru pian și orchestră în fa minor și în mi minor). Opera sa se compune printre altele din: 2 fantezii muzicale, 27 studii, 26 preludii, 17 poloneze, 58 mazurci, 17 valsuri, 21 nocturne, 4 balade, 4 scherzouri, 4 improntu-uri. Mazurcile, valsurile și polonezele compuse încă în Polonia sunt de fapt dansuri stilizate. Mazurcile sunt lirice și

▼ George Sand și Frederic Chopin au trăit împreună din 1838. Legăturii lor de nouă ani i-a pus capăt scriitoarea, deoarece s-a plictisit de capriciile genialului, dar bolnavului, artist.

Camavalet/Lauros-Giraudon

Archiv/Kunst und Geschichte

DATE IMPORTANTE

- 1810**
Anul nașterii lui Chopin în Zelazowa Wola.
- 1818**
Apar primele compoziții.
- 1818**
Prima apariție în public.
- 1826**
Își începe studiile la Conservatorul din Varșovia.
- 1830**
Chopin părăsește Polonia.
- 1831**
Sosește la Paris.
- 1835**
Se întâlnește cu Schumann.
- 1836**
O cunoaște pe George Sand.
- 1838**
Călătorește la Mallorca împreună cu Sand.
- 1841**
Penultimul concert la Paris.
- 1847**
Rupe legătura cu Sand.
- 1848**
Turneu de concerte în Anglia și în Scoția.
- 1849**
Chopin moare la Paris.

intime, iar valsurile sunt compoziții scilicet destinate saloanelor. Nu este greu de observat inspirația lor patriotică în unele piese compuse în străinătate.

Chopin a compus ambele concerte pentru pian și orchestră înainte de a pleca în străinătate, și sentimental amândouă se leagă de răscoala din noiembrie ce a avut loc în Polonia cotropită.

Se poate percepe ca o ironie a soartei evenimentul ce a avut loc în perioada răscoalei împotriva Rusiei. După atentatul din Varșovia din 19 septembrie 1862 împotriva guvernatorului țarist, generalul Berg, rușii au răscolit palatul familiei Zamoyiski, și au aruncat afară pe fereastră pianul lui Chopin, la care compusese și cele două concerte.

Dragoste și boală

În octombrie 1836 la prietenul său Liszt a cunoscut-o pe George Sand, pe adevăratul său nume Aurore Dudevant, o scriitoare franceză cu o fire extravagantă. Scriitoarea era pasionată pentru oamenii de seamă, și avusese câteva aventuri amoroase cu artiști romantici. Curând l-a introdus și pe compozitorul polonez în cercul artiștilor romantici.

Sand și Chopin s-au îndrăgostit în vara anului 1838. Iarna următoare au petrecut-o la o mănăstire din Mallorca, unde încercau să vindece boala compozitorului. De câțiva ani apăruseră primele semne ale tuberculozei, semne care se accentuau în zilele ploioase. Clima mediteraneană, cât și peisajul minunat, au avut efecte benefice asupra lui Chopin, care acum lucra la noi compoziții. A compus aici șiruri de creații minunate, printre ele 24 de preludii, balada în fa-major, polonezele în la-major și în do-minor, și mai multe mazurci. În februarie 1839 perechea s-a întors în

☛ Această fotografie a fost făcută în anul morții lui Chopin. Se poate observa că tuberculoza, de care suferea de mai mulți ani, l-a slăbit enorm. Fiind o personalitate populară, în ultimele zile de viață, deja ținut la pat, a fost vizitat de multă lume.

Franța, pe moșia din Nohant a lui George Sand. De atunci și până în 1846 aici și-au petrecut verile. Pe timp de iarnă se întorceau la Paris, unde compozitorul închiria o locuință separată. Când nu era ocupat cu lecții de pian sau cu activitatea sa componistică Chopin își petrecea timpul împreună cu George Sand și cu copiii acesteia, Solagne și Maurice.

Cu trecerea anilor starea sănătății lui s-a agravat tot mai mult. La toată înălțimea lui apreciabilă avea numai 50 kg, cu ceva mai mult ca Solagne la 12 ani ai săi. Cu toate aceste impedimente, la cererea prietenilor, Chopin a hotărât să susțină mai multe concerte în public. Decizia lui i-a creat totuși o stare de neliniște și îngrijorare. Marie d'Agonet, iubita lui Franz Liszt, a și remarcat odată că "Chopin își schimbă părerea în mod continuu. La el un singur lucru este constant: tusea".

Concertul din 26 aprilie 1841 a avut un succes răsunător. Criticile erau înflăcărâte, suma încasată, uriașă. După această apariție Chopin a mai concertat în public o singură dată. În același an Liszt remarcă: compozitorul polonez are un renume atât de strălucit, încât vizibil stă deasupra oricărei critici.

Dar în acest timp relația dintre Chopin și George Sand a început să se destrame, și această decepție a agravat starea sănătății compozitorului. Pe măsură ce creșteau copiii scriitoarei, certurile dintre ei au devenit tot mai dure. Sand scria un roman a cărui eroină se distrugea din cauza scenelor de gelozie ale iubitelor sale grav bolnav. Concluzia era foarte clară: scriitoarea se săturase de Chopin. Legătura lor s-a terminat în 1847, după un scandal furtunos.

Sfârșitul

Starea sufletească și sănătatea lui Chopin se degradau tot mai mult. Prietenii lui îl îndemneau la o nouă apariție în public pentru a-i abate atenția de la suferințele sale. De această dată o fostă elevă, Jane Stirling, îl sprijinea în crizele nervoase și stările depresive devenite

Royal College of Music

tradiționale înaintea concertelor. În urma unei invitații, în aprilie 1848 Chopin a plecat în Anglia. Grav bolnav, a concertat la Londra, și s-a angajat și pentru Edinburgh în Scoția, chiar după o călătorie de 12 ore cu trenul.

În scrisorile sale se plângea că nu are aer și că are impresia că imediat "își dă duhul". Stirling, care vroia să-i devină soție, îl enerva tot mai mult. Invocând efectele dăunătoare ale climei britanice asupra sănătății sale, Chopin s-a întors la Paris în noiembrie al aceluiași an.

Îmbunătățirea temporară a stării sănătății sale a făcut posibil să petreacă câteva luni ferice printre prietenii săi. I-a revenit și dispoziția creativă (care îl părăsise după despărțirea de George Sand) și în această perioadă a compus două mazurci, care au apărut numai după moartea sa.

Boala l-a atacat din nou, și de această dată l-a învins. În ultimele zile a fost îngrijit de sora sa, Ludwika. Chopin a murit pe 17 octombrie 1849 în Paris. În mormântarea s-a desfășurat după un scenariu conceput de el, și printre altele în timpul ceremoniei s-a cântat și Recviemul lui Mozart.

Frederic Chopin a fost înhumat în cimitirul Pere Lachaise, nu departe de mormintele a altor doi compozitori italieni decedați nu cu mult timp înainte, Donizetti și Cherubini.

Sicriul lui a fost presărat cu acel pământ pe care-l adusese din Polonia, și pe care îl păstrase cu grijă pe tot timpul șederii sale în străinătate. Numai după mulți ani i-a fost transportată inima la Varșovia și zidită într-o navă laterală a bisericii Sfânta Cruce.

Monumentul de pe mormântul lui Chopin a fost executat de ginerele lui George Sand, soțul Solangei. În satul său natal Żelazowa Wola au fost ridicată două monumente în amintirea lui, unul în 1894, celălalt în 1968. În 1948 casa natală a lui Chopin a fost transformată în muzeu.

În amintirea marelui compozitor polonez s-au fondat mai multe societăți muzicale care îi poartă numele, iar începând din 1927 la Varșovia, din cinci în cinci ani (nesocotind perioada din al II-lea război mondial) se organizează Concursul Internațional de Pian Chopin.

Hulton Deutsch Collection

Camvale/Lauros-Giraudon

☛ În august 1849 Chopin s-a mutat într-un apartament de lux de pe Place Vendôme din Paris. La început a mai avut puterea de a se ocupa de aranjamentul interior, dar în septembrie boala l-a doborât. Compozitorul a murit la 17 octombrie.

☛ În studiile muzicale ale lui Chopin se poate observa influența prietenului său, compozitorul maghiar Franz Liszt. Amândoi erau interpreți geniali de pian, cu toate că stilul lor interpretativ era diferit. Compozitorul polonez i-a oferit lui Liszt 12 studii din opus 10.